

החמאס ביצע כשעי מלחמה וכשעים נגד האנושות בעוטף עזה

מכון זולת לשוויון וזכויות אדם מקדם את ההגנה על שלטון החוק והדמוקרטיה ועל זכויות האדם והאזרח.

ב-7.10.23, בשמחת תורה, ארגון החמאס פתח במתקפה רצחנית על יישובי עוטף עזה. כוחות החמאס פעלו על פי שיטות הטרור של דעאש. בין היתר, הם רצחו מטווח אפס עוברי אורח, טבחו בצעירים שבילו במסיבה ובמשפחות שלמות בקיבוצים וביישובים האחרים; שרפו למוות תושבים שהסתתרו בחדרי המ"ד; עינו אנשים לפני שרצחו או חטפו אותם; חטפו המוני גברים, נשים, קשישים, ילדים ופעוטות ולאחר מכן פרסמו ברשתות החברתיות צילומים מחרידים של חלקם; ישנם גם נעדרים רבים שהחמאס טרם הודה שהם מוחזקים בידיו ולא פרסם מידע על גורלם.

במהלך מתקפת החמאס על יישובי עוטף עזה, אין זכות אדם שלא נשללה. להלן התייחסות לחלק מהפשעים החמורים שבוצעו על פי החוק הבין-לאומי לפי העדויות של הניצולים והדיווחים שפורסמו בתקשורת וברשתות החברתיות:

השמדת עם

- ארגון החמאס הינו ארגון פונדמנטליסטי שכוונותיו הפומביות והברורות הן לבצע השמדת עם של היהודים בין הירדן לים התיכון, כפי שמשתקפות במסמכי היסוד שלו¹ ובאינספור הצהרות של אנשי הדת ומפקדי הכוחות הצבאיים שלו.
- הכוונה לביצוע השמדת עם ברורה משיטות הפעולה של החמאס במתקפתו הנוכחית: כוחותיו השתלטו על עשרות יישובים וניסו להשתלט ללא הצלחה על יישובים נוספים. לא הייתה כוונה "לשחרר" שטח מישראל ולתת לאזרחים ולאזרחיות להימלט, אלא בכל יישוב כוחות החמאס עברו מבית לבית ורצחו או ניסו לרצוח את כל יושביו. חלק מהבתים הוצתו כדי לגרום למסתתרים בחדרי המ"ד להיחנק מהעשן שחדר לתוכם, ולחילופין לאלץ את הלכודים לצאת בלית ברירה מחדרי המ"ד ואז להוציאם להורג בריות. עוברי אורח, כגון נוסעים ברכבים או ספורטאים שהתאמנו באותה העת, נרצחו גם הם. לוחמי החמאס טבחו בצעירים שהשתתפו במסיבה ליד הקיבוץ רעים, רדפו ורצחו את מי שניסו להימלט מזירת הטבח וחיבלו ושרפו את רכביהם כדי להקשות על ההימלטות.
- אלמלא מעשי גבורה של התושבים ואנשי כוחות הביטחון שהגיעו למקום, היו נטבחים כולם. אילו כוחות החמאס היו מצליחים להשתלט גם על הערים שדרות או אופקים (אשר בכל אחת מהן מתגוררים כ-35 אלף תושבים), גם שם היו נטבחים המונים.

¹ [Hamis Covenant](#) (18.8.1988)

- מסמכים שנתפסו מכוחות החמאס ופורסמו בתקשורת, מאשרים שהתוכנית אכן הייתה לבצע רצח המונים.²
- פשע השמדת העם מוגדר בדין הבין-לאומי המינהגי, באמנה הבין-לאומית בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם (1951)³ ובאמנת רומא (1988)⁴. בין היתר, "השמדת עם" מוגדרת כהריגת אנשים הנמנים עם קבוצה לאומית, גזעית או דתית, וכן גרימת נזק חמור, בגוף או בנפש, לאנשים הנמנים עם הקבוצה, כאשר אלה נעשו בכוונה להשמיד באופן מלא או חלקי את אותה הקבוצה. בעוד שאמנות ג'נבה והפרוטוקולים הנלווים להן אינם מתייחסים במפורש ל"השמדת עם", כן מופיעים בהם המעשים שנכללים בהגדרת פשע זה באמנות האחרות הנ"ל.

עינויים

- על פי העדויות של הניצולים וכן מתיעוד מצולם מחריד שהחמאס פרסם ברשתות החברתיות, לוחמי החמאס התעללו באופן פיזי, נפשי ולעיתים גם מיני (כולל אונס), במי שתפסו במסיבה וביישובים עליהם השתלטו. גם פצועים וילדים עונו לפני שנחטפו או נרצחו.
- החל משנת 1946, בה אימצה עצרת האו"ם את עקרונות חוקת הטריבונל הצבאי בנירנברג (IMT) 5 והכרעותיו, רואה המשפט הבין-לאומי בעינויים פשע במישור הבין-לאומי, הן במסגרת קטגוריית פשעים נגד האנושות והן כפשע בפני עצמו.
- בין היתר, האיסור על עינויים קבוע בסעיף 5 להכרזת האו"ם על זכויות אדם (1948), בהוראת סעיף 7 לאמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (1966)⁶ וכן באמנה הבין-לאומית נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים (1984)⁷. האיסור על עינויים גם מופיע באמנות ג'נבה ובפרוטוקולים הנלווים להן.⁸

שלילת חירות והעלמה כפויה

- במהלך המתקפה כוחות החמאס חטפו קשישים, גברים, נשים, אנשים עם מוגבלויות, ילדים ופעוטות. התמונות והסרטונים שכבר פורסמו ברשתות החברתיות ובתקשורת הבין-לאומית של אימהות חטופות, קשישים, נשים מדממות באזור המכנסיים ואישה עירומה שהוצגה לראווה ברחובות עזה - מזעזעים.

² Haaretz editorial staff, [Hamas Planned to Kill and Abduct Civilians, Documents Retrieved From the Deadly Assault Reveal](#), Haaretz (14.10.2023)

³ [האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם](#) (9.12.1948).

⁴ [Rome Statute of the International Criminal Court](#) (17.7.1998)

⁵ [Charter of the International Military Tribunal – Annex to the Agreement for the prosecution and punishment of the major war criminals of the European Axis](#) (8.8.1945)

⁶ [האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות](#) (16.12.1966).

⁷ [האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים](#) (10.12.1984).

⁸ [Rule 90. Torture and Cruel, Inhuman or Degrading Treatment](#), IHL Databases, ICRC Website

- חמאס מסתיר את זהות רוב החטופים, מיקומם, מצבם הרפואי וגורלם. מספר הנעדרים במקומות הטבח גדול ממספר החטופים שחמאס כבר הודה בהחזקתם ופרסם צילומים שלהם. ייתכן שהדבר נובע מהרצון של החמאס לא לקחת אחריות על גורל חלק מהחטופים בשל חומרת הזוועות שנעשו בגופם. חמאס אף איים להוציא להורג חטופים.⁹
- בנסיבות אלה, החטופים והנעדרים מוגדרים כקורבנות של שלילת חירות והיעלמות כפויה, הנחשבים לפשע מלחמה ואף לפשעים נגד האנושות במשפט הבין-לאומי המינהגי. בין היתר, הפשע של היעלמות כפויה מוגדר באמנה הבין-לאומית להגנה מפני היעלמות כפויה (2006).¹⁰ בהצהרת האו"ם מיום 18.12.1992 (A/RES/47/133)¹¹ ובאמנת רומא הנ"ל. האיסור על שלילת חירות מופיע גם באמנות ג'נבה ובפרוטוקולים הנלווים להן.¹²
- כאשר מדובר באנשים שנעלמו וגורלם אינו ידוע, מדובר בעבירה נמשכת, המתחילה בחטיפת האדם, ואינה מסתיימת עד אשר הגורם האחראי להעלמה משחרר אותו או חושף את גורלו.

על פי החוק הבין-לאומי על כל מדינה לפעול למניעת פשעים של השמדת עם, היעלמות כפויה ועינויים ולהעמיד לדין את מבצעייהם, וכך גם יש לנהוג בנוגע לארגון החמאס. מכון זולת קורא לשחרור מידי של כל החטופים, למיצוי הקהילה הבין-לאומית את הדין עם החמאס (החוק הבין-לאומי והאיסור על ביצוע הפשעים הנ"ל חל גם לגבי ארגונים מזויינים), וכן לנקיטת צעדים ממשיים על ידי מדינת ישראל והקהילה הבין-לאומית כדי למנוע מפשעים חמורים אלה לקרות שוב בעוטף עזה ובכל מקום אחר.

כתיבה וייעוץ משפטי: עו"ד איתי מק.

⁹ יואב זיתון, [צה"ל: פועלים לאיתור מיקום החטופים. חמאס מאיים: תכניצו? נוציא אותם להורג](#), Ynet (9.10.2023).
¹⁰ [International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance](#) (23.12.2010)
¹¹ [Declaration on the Protection of All Persons from Enforced Disappearance](#) (18.12.1992)
¹² [Rule 99. Arbitrary deprivation of liberty is prohibited](#), IHL Databases, ICRC Website